

OMÓWIENIE I PORÓWNANIE SYSTEMÓW GWARANTOWANIA DEPOZYTÓW W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ ORAZ KRAJACH KANDYDACKICH

1. WSTĘP

Masowe powstawanie systemów gwarantowania depozytów w latach 80. i 90. minionego wieku sprawiło, że obecnie instytucje gwarantowania stały się trwałym elementem systemów bankowych na całym świecie. Brak tego typu instytucji w systemie bankowym należy uznać za wyjątek. Szczególnie powszechnie systemy gwarantowania występują w Europie, gdzie katalizatorem powstawania nowych systemów stała się unijna dyrektywa 19/94.

Prezentacja oraz analiza przeprowadzone w tym artykule podporządkowane zostały porównaniu dominujących cech systemów gwarantowania w krajach Unii Europejskiej oraz w krajach kandydackich.

Tak sprofilowana analiza jest szczególnie ważna dla Polski, która finalizuje rozmowy akcesyjne. Informacje o państwach Unii Europejskiej dotyczą wszystkich państw członkowskich. W grupie państw kandydackich omawianych jest 11 państw – wszystkie oprócz Polski i Malty.

Polska została wyłączona z analizy, gdyż polski system gwarantowania depozytów był już wielokrotnie, bardzo szczegółowo omawiany na łamach „Bezpiecznego Banku”. Jedyne państwem, co do którego brak jakichkolwiek informacji na temat potencjalnego systemu gwarantowania, jest Malta. W przypadku pozostałych państw posiadane informacje pozwalają na identyfikację głównych cech funkcjonujących w nich systemów gwarantowania depozytów.

Struktura każdego z rozdziałów opiera się na trzech częściach opisujących podstawowe aspekty działalności systemów gwarantowania (forma prawna, zasady gwarantowania depozytów, zasady finansowania działalności) i części czwartej, w której zawarto podsumowanie informacji podanych w poprzednich częściach oraz ich statystyczna analiza. Ideą czwartej części rozdziałów jest wychwycenie cech charakterystycznych dla całej analizowanej grupy państw.

2. KRAJE UNII EUROPEJSKIEJ

2.1. Forma prawna systemu gwarantowania depozytów

2.1.1. Austria

Austriacki system gwarantowania depozytów powstał w 1979 r., a w 1996 r. został zharmonizowany z wymogami dyrektywy Unii Europejskiej.

Na system gwarantowania w Austrii składa się pięć podsystemów. Chronią one depozyty klientów 5 grup instytucji kredytowych: banków komercyjnych, kas oszczędnościowych, banków hipotecznych oraz dwóch rodzajów banków spółdzielczych. Przynależność do systemu instytucji kredytowych z wymienionych 5 grup jest obowiązkowa.

System ma prywatną administrację. Członkowie zarządów poszczególnych podsystemów wybierani są formalnie na walnych zgromadzeniach stowarzyszeń poszczególnych banków. Cztery podsystemy są spółkami z ograniczoną odpowiedzialnością (*GmbH*), a jeden spółką akcyjną (*AG*).

2.1.2. Belgia

Belgijski Fundusz Gwarantowania powstał w 1974 r. W 1995 r. zasady jego funkcjonowania dostosowano do zaleceń dyrektywy 94/19/EEC w sprawie systemów gwarantowania depozytów, a w 1998 r. utworzono jedną instytucję gwarantującą dla deponentów i inwestorów (*Fonds de Protection des Depots et des Instruments Financiers – FIF*). Utworzenie tej instytucji było efektem dostosowania się do zaleceń dyrektywy 97/9/EU z 3 marca 1997 r. w sprawie funduszy odszkodowań dla inwestorów.

Aktualnie obowiązujący w Belgii system gwarantowania rozpoczął działalność 30 kwietnia 1999 r.; przynależność do systemu jest obowiązkowa. FIF ma charakter instytucji publicznej (*public entity*) z administracją mieszaną. Kieruje nim zarząd złożony z przewodniczącego i 11 członków: pięciu mianuje król, czterech reprezentuje instytucje kredytowe, dwóch instytucje finansowe.

2.1.3. Dania

Duński system gwarantowania depozytów powstał w 1987 r. W 1995 r. zmodyfikowano jego zasady działania zgodnie z wymogami dyrektywy Unii Europejskiej. W czerwcu 1998 r. – w konsekwencji przyjęcia dyrektywy 97/9/EU z marca 1997 r. w sprawie funduszy odszkodowań dla inwestorów - wprowadzono kolejną istotną zmianę w ustawie o Duńskim Funduszu Gwarantowania. Weszła ona w życie 15 października 1998 r. i polegała na objęciu jednym systemem gwarantowania zarówno deponentów, jak i inwestorów.

Ustawa określa formę prawną Funduszu jako „prywatna niezależna instytucja” (*private independent institution*).

Z doświadczeń zagranicznych

Administrowanie Funduszem ma charakter prywatno-rządowy. Zarząd nominowany jest przez ministra gospodarki spośród ekspertów prawa i ekonomii oraz przedstawicieli instytucji uczestniczących w systemie. Na mocy porozumienia nadzór nad systemem sprawuje duński bank centralny.

2.1.4. Finlandia

System gwarantowania depozytów w Finlandii powstał w 1970 r., ale obecny kształt nadała mu nowelizacja ustawy z 1 stycznia 1999 r. o instytucjach kredytowych. Członkostwo instytucji kredytowych w systemie jest obowiązkowe.

System fiński jest systemem prywatnym, a Fundusz Gwarantowania Depozytów (*Talletussuojarahasto*) ma unikalną formę prawną. Jest to instytucja posiadająca osobowość prawną różną od instytucji prawa handlowego (spółek handlowych), odpowiadająca osobie prawnej w rozumieniu polskiego kodeksu cywilnego.

Fiński Fundusz Gwarantowania Depozytów posiada prywatną administrację. W zarządzie zasiadają przedstawiciele banków – uczestników systemu. Reprezentant rządu może zostać delegowany do zarządu Funduszu w sytuacji, gdy Fundusz uzyska państwową pomoc.

Oprócz funduszu statutowego grupy banków fińskich mają swoje własne fundusze gwarantujące depozyty, w których członkostwo jest dobrowolne.

2.1.5. Francja

Francuski system gwarantowania depozytów powstał w 1980 r. Składał się z dziewięciu odrębnych podsystemów, kierowanych przez określone grupy (stowarzyszenia) banków, m.in. przez Francuski Związek Banków (*Association Francaise de Banques – AFB*). Administracja systemem miała charakter prywatny.

Na mocy ustawy z 25 czerwca 1999 r. zmieniła się organizacja systemu gwarantowania i niektóre jego podstawowe cechy, dotyczące np. finansowania. W celu dostosowania prawa francuskiego do postanowień dyrektywy 97/9/EU utworzono jednolity system gwarantowania dla deponentów i inwestorów, a jego centralną instytucją jest Fundusz Gwarantowania Depozytów. Fundusz ten jest osobą prawną prawa prywatnego.

W nowym systemie utrzymano prywatny charakter administracji. Kieruje nim zarząd, którego prezes i członkowie nominowani są przez specjalną komisję złożoną z dwunastu przedstawicieli instytucji należących do systemu. Do zadań komisji należy też nadzorowanie prac zarządu.

Nowy system, podobnie jak poprzedni, przewiduje obowiązkową przynależność wszystkich instytucji kredytowych mających siedzibę swoich władz we Francji, w Monako i we francuskich departamentach zamorskich oraz działających we Francji oddziałów instytucji kredytowych spoza Europejskiej Strefy Ekonomicznej. Inaczej jest w przypadku inwestorów: uczestnictwo instytucji finansowych w systemie gwarantowania nie jest automatyczne. Do systemu należą tylko te, które uzyskały autoryzację *Conseil des Marches Financiers*. Są to autoryzowane fundusze inwe-

stycyjne i powiernicze, które lokują środki pieniężne zebrane publicznie w papiery wartościowe.

2.1.6. Grecja

Grecki Fundusz Gwarantowania Depozytów (*Tameio Egyissis Katheseon – TEK*) został założony w 1995 r. na mocy ustawy zgodnej z przepisami dyrektywy 94/19/EEC. Jest to podmiot prawny zarządzany na gruncie prawa prywatnego (*legal entity governed by private law*), kierowany przez Związek Banków Greckich i nadzorowany przez ministra gospodarki. TEK nie jest podmiotem publicznym i nie należy do szeroko rozumianego sektora publicznego („*TEK shall not be a public entity and shall not belong to the broader public sector*”).

2.1.7. Hiszpania

Na hiszpański system gwarantowania składają się trzy fundusze:

- Fundusz Gwarantowania Depozytów w Instytucjach Bankowych (*Fondo de Garantia de Depositos en Establecimientos Bancarios – FGDEB*), który powstał w 1977 r.,
- Fundusz Gwarantowania Depozytów w Kasach Oszczędnościowych (*Fondo de Garantia de Depositos en Cajas de Ahorros - FGDCA*) utworzony w 1980 r.,
- Fundusz Gwarantowania Depozytów w Spółdzielniach Kredytowych (*Fondo de Garantia de Depositos en las Cooperativas de Credito – FGDC*) działający od 1982 r.

W latach 1995–1996 dokonywała się harmonizacja hiszpańskich rozwiązań gwarantowania depozytów z zaleceniami dyrektywy Unii Europejskiej 94/19/EEC.

Wszystkie trzy fundusze mają publiczno-prywatną administrację. Każdym z nich kieruje komitet zarządzający składający się w równej części z przedstawicieli Banku Hiszpanii i instytucji członkowskich, powołany przez ministra gospodarki. Funkcję prezesa pełni reprezentant Banku Hiszpanii. Fundusze gwarantujące są podmiotami niezależnymi (*independent entity*). Art. I Królewskiego Dekretu – Ustawy 4/1989 r. stwierdza, że Fundusz gwarantowania depozytów „otrzyma publiczną osobowość prawną z pełną zdolnością prawną prowadzenia działalności w systemie prawa cywilnego i nie podlegając normom regulującym autonomiczne instytucje państwowe, a także spółki państwowe”.

2.1.8. Holandia

Pierwszy system gwarantowania w Holandii (*Dutch Collective Guarantee Scheme*) powstał w 1978 r. W 1995 r. na mocy uzgodnień między bankiem centralnym a organizacjami reprezentującymi sektor bankowy nadano mu nowy kształt zgodnie

---

Z doświadczeń zagranicznych

---

z zaleceniami dyrektywy Unii Europejskiej 94/19/EEC. W wyniku kolejnej reorganizacji systemu przeprowadzonej w 1998 r., której celem było dostosowanie systemu do wymogów dyrektywy 97/9/EU, gwarancjami objęto również inwestorów. Przynależność instytucji kredytowych do systemu jest obowiązkowa.

Nie została powołana odrębna instytucja gwarantująca, systemem zarządza jeden z departamentów banku centralnego.

2.1.9. Irlandia

Od roku 1989 depozyty w Irlandii gwarantowane są przez bank centralny, a zajmuje się tym Departament Nadzoru Bankowego. Nie istnieje zatem odrębna instytucja gwarantowania depozytów. Zasady i warunki działania systemu gwarancyjnego zgodne są z dyrektywą Unii Europejskiej 94/19/EEC.

2.1.10. Luksemburg

Fundusz Gwarantowania Depozytów (*Deposit Guarantee Association*) powstał w 1989 r. (został zmodyfikowany w 1997 r.) jako prywatne konsorcjum (*private non-profit association*). Przynależność do systemu jest obowiązkowa dla wszystkich instytucji kredytowych działających na terenie Luksemburga.

Funduszem kieruje komitet wykonawczy wybrany przez zgromadzenie przedstawicieli wszystkich instytucji członkowskich.

2.1.11. Niemcy

System gwarantowania dla banków komercyjnych składa się z dwóch elementów:

- systemu dobrowolnego powołanego w 1966 r. przez Związek Banków Niemieckich,
- systemu obowiązkowego, który powstał w 1998 r.

System dobrowolny posiada administrację prywatną opartą na strukturach Związku Banków Niemieckich, który był twórcą systemu. Sama instytucja gwarantująca ma również charakter prywatny.

System obowiązkowy składa się z trzech funduszy (dla banków prywatnych, banków publicznych i innych). System ten ma charakter publiczny (*public nature*). Administrowanie tymi funduszami ustawa przekazuje bankowi Kreditanstalt fuer Wiederaufbau (*KfW*)¹⁾. Federalne Ministerstwo Finansów ma uprawnienia do przekazania administracji tymi funduszami podmiotom prywatnym (*private corporation*). Obecnie fundusze przeznaczone dla banków prywatnych oraz dla banków publicznych są (w wyniku decyzji ministerstwa) zarządzane przez spółki prywatne. Jedynie trzeci fundusz pozostał w zarządzaniu KfW.

2.1.12. Portugalia

Portugalski Fundusz Gwarantowania Depozytów (*Fundo de Garantia de Depósitos*) powstał w 1992 r. W 1995 r. dokonano w nim zmian zgodnie z wymogami dyrektywy UE 94/19/EEC.

Fundusz jest podmiotem publicznym z autonomią administracyjną i finansową (*public body with administrative and financial autonomy*). Funduszem zarządza trzyosobowy komitet. Przewodniczącego komitetu wybiera prezes banku centralnego spośród członków zarządu banku centralnego. Pozostałych dwóch członków komitetu powołuje minister finansów po konsultacji z bankiem centralnym oraz stowarzyszeniem reprezentującym banki komercyjne działające w Portugalii. Kadencja członków komitetu trwa trzy lata.

2.1.13. Szwecja

Formalny system gwarantowania depozytów powstał w Szwecji dopiero w następstwie kryzysu bankowego z połowy lat 90. Przedtem istniał krótko (od 1992 r.) tymczasowy system gwarantowania finansowany ze środków publicznych. Od 1 stycznia 1996 r. zastąpiono go formalnym systemem utworzonym zgodnie z regulacjami dyrektywy 94/19/EEC, finansowanym przez instytucje członkowskie, ale z publiczną administracją. Jest to system obowiązkowy.

Działalnością systemu kieruje Zarząd Gwarancji Depozytów (*Deposit Guarantee Board*), któremu obecnie podlega również powołany ustawą z maja 1999 r. system odszkodowań dla inwestorów.

Zarząd jest instytucją publiczną odpowiedzialną przed ministrem finansów (*public authority reporting to the Ministry of Finance*) i składa się z siedmiu osób.

2.1.14. Wielka Brytania

Brytyjski Fundusz Ochrony Depozytów powstał w 1979 r. W 1995 r. nastąpiła harmonizacja systemu brytyjskiego z wymogami dyrektywy 94/19/EEC. 30 listopada 2001 r. wszedł w życie nowy system gwarantowania: System Gwarantowania Usług Finansowych (*Financial Services Compensation Scheme – FSCS*). Zasady działania nowego systemu określa ustawa o usługach i rynkach finansowych z 2000 r. Zgodnie z nią przestało istnieć 8 poprzednio działających podsystemów, w tym podsystem gwarantowania depozytów i podsystem ochrony inwestorów kas oszczędnościowo-budowlanych. Ich aktywa i zobowiązania zostały przeniesione do nowego systemu. Nowy system podzielono na 3 podsystemy obejmujące działalność depozytową, ubezpieczeniową i inwestycyjną. Należą do niego: banki, kasy oszczędnościowo-budowlane, towarzystwa ubezpieczeń wzajemnych (*friendly societies*). Nowością we wspomnianej ustawie jest zapowiedź objęcia systemem (od lipca 2002 r.) również spółdzielni kredytowych.

Systemem obowiązującym jeszcze do końca listopada 2001 r. kierował Zarząd Ochrony Depozytów, w skład którego wchodził z urzędu: przewodniczący *Financial*

Z doświadczeń zagranicznych

Services Authority (FSA), zastępca gubernatora Banku Anglii, odpowiedzialny za stabilność finansową, oraz dyrektor FSA, odpowiedzialny za nadzór finansowy. Pozostali członkowie Zarządu wybierani byli bezpośrednio przez przewodniczącego.

Zarząd nowego systemu również jest odpowiedzialny przed *Financial Services Authority*, a poprzez FSA przed skarbem państwa, ale nadal jest niezależnym podmiotem.

2.1.15. Włochy

We Włoszech istnieją dwa obowiązkowe systemy gwarantowania depozytów: jeden dla banków komercyjnych, drugi dla kas oszczędnościowo-pożyczkowych.

System gwarantowania depozytów dla banków komercyjnych we Włoszech został utworzony w 1987 r. Na gruncie prawa prywatnego powołano do życia konsorcjum bankowe (*private-law consortium of banks*) – Międzybankowy Fundusz Zabezpieczenia Depozytów (*Fondo Interbancario di Tutela dei Depositi – FITD*). Fundusz został powołany na czas określony – do 2050 r.

Organami Funduszu są: Zgromadzenie Generalne, Zarząd, Komitet Wykonawczy oraz Rada Audytorów.

Zgromadzenie Generalne reprezentuje wszystkich członków konsorcjum. Sprawuje ono ostateczny nadzór nad działalnością Funduszu.

Zarząd i Komitet Wykonawczy są ciałami, które podejmują wszystkie decyzje związane z wykonywaniem przez Fundusz funkcji statutowych. Zarząd składa się z 16 do 22 członków wybieranych przez Zgromadzenie Generalne, z zastrzeżeniem, że co najmniej 5 członków musi reprezentować małe banki, które w niewielkiej części partycypują w kosztach działalności Funduszu. Komitet Wykonawczy powoływany jest spośród członków Zarządu i podejmuje decyzje o mniejszym znaczeniu.

Rada Audytorów jest ciałem nadzorującym pracę władz wykonawczych Funduszu.

2.2. Gwarantowanie depozytów oraz inna działalność

2.2.1. Austria

Wysokość gwarancji wynosi 20.000 euro (ok. 275.000 ATS) na deponenta. Do tej wysokości w 100% są gwarantowane depozyty osób fizycznych, pozostałe – w 90%.

Oprócz wypełnienia zadań wynikających z gwarantowania depozytów system ma również uprawnienia nadzorcze w stosunku do instytucji członkowskich. Ponadto za zgodą członków danego podsystemu może interweniować – w sposób przewidziany w prawie upadłościowym – w celu zapobieżenia bankructwu danej instytucji kredytowej.

Wszystkie podsystemy składające się na austriacki system gwarantowania zobowiązane są do wzajemnej współpracy w ramach systemu wczesnego ostrzegania, a także do wymiany niezbędnej w tym względzie informacji.

Bezpieczny Bank

Poza tym każdy podsystem ma obowiązek składania rocznych sprawozdań do ministerstwa finansów i Narodowego Banku Austrii nie później niż sześć miesięcy po zakończeniu swojego roku finansowego oraz do niezwłocznego informowania ministra finansów w przypadku wykluczenia któregoś ze swoich członków.

2.2.2. Belgia

Od 1 stycznia 2000 r. wysokość gwarancji wynosi 20.000 euro na jednego deponenta.

System nie ma uprawnień nadzorczych w stosunku do instytucji członkowskich. Jedyną formą działalności jest realizacja wypłat dla deponentów.

2.2.3. Dania

Obecnie wysokość gwarancji wynosi 40.000 euro. Depozyty gwarantowane są w 100%.

Oprócz realizacji wypłat gwarantowanych depozytów Fundusz może uczestniczyć w tzw. operacjach zakupu i przywrócenia (*purchase and assumption*) aktywów i zobowiązań banku, który upadł.

Wszystkie operacyjne i finansowe decyzje Duńskiego Funduszu Gwarantowania wymagają zatwierdzenia przez władze nadzoru bankowego.

2.2.4. Finlandia

Depozyty są gwarantowane maksymalnie do wysokości 150.000 marek fińskich (ok. 25.000 euro) na jednego deponenta.

2.2.5. Francja

Maksymalna wysokość gwarancji w systemie francuskim wynosi 70.000 euro. Depozyty gwarantowane są w 100%. Ochroną objęto depozyty nominowane w euro lub walutach krajów z Europejskiej Strefy Gospodarczej.

Zgodnie z ustawą z czerwca 1999 r., system ma szeroki mandat w zakresie działań prewencyjnych. Niektóre z tych działań mają charakter interwencji przymusowych i podejmowane są na wniosek nadzoru bankowego stwierdzający, że dana instytucja kredytowa (finansowa) nie jest w stanie w ciągu 21 dni wypłacić swoim klientom depozytów. Natomiast jeżeli w opinii nadzoru bankowego istnieje tylko ryzyko, ale nie ma jeszcze pewności, że dany bank mógłby w przyszłości nie wypłacić depozytów, władze systemu mogą odmówić podjęcia się interwencji.

Działania prewencyjne mogą polegać na udzielaniu kredytu bankom zagrożonym utratą płynności lub na nabywaniu wierzytelności od zagrożonych banków.

Z doświadczeń zagranicznych

2.2.6. Grecja

Wysokość gwarancji wynosi 20.000 euro na jednego deponenta.

Jedyną formą działalności Greckiego Funduszu Gwarantowania Depozytów jest wypłata środków dla deponentów. Zasady i warunki jej dokonywania są zgodne z ustaleniami dyrektywy Unii Europejskiej 94/19/EEC.

Fundusz nie ma uprawnień nadzorczych wobec członków systemu i nie może podejmować interwencji wspomagających instytucje kredytowe.

2.2.7. Hiszpania

Depozyty są gwarantowane w 100% do wysokości 20.000 euro.

Od 1980 r. hiszpańskie fundusze gwarancyjne prowadzą dwa rodzaje działalności:

- 1) realizacja wypłat dla deponentów,
- 2) prewencja i pomoc finansowa dla członków systemu.

Generalnie decyzja o wypłacie środków gwarantowanych z pominięciem wcześniejszych działań prewencyjnych podejmowana jest wyjątkowo rzadko i dotyczy małych instytucji. Na ogół stosowane są odpowiednio wczesne działania pomocowe. W każdym przypadku jednak koszt takich działań jest zestawiany z wydatkami, jakie fundusz poniósłby w związku z koniecznością wypłaty gwarantowanych depozytów.

Fundusze gwarancyjne otrzymują z Banku Hiszpanii stosowne dane dotyczące sytuacji finansowej instytucji członkowskich. Mają też prawo do kontroli poprawności tych dokumentów przez własnych audytorów.

Działania pomocowe fundusze prowadzą zgodnie z planem działania ustalonym przez zainteresowaną instytucję i zatwierdzonym przez Bank Hiszpanii. Działania te mogą obejmować:

- pomoc finansową w formie bezpośrednich subwencji, udzielenia gwarancji, pożyczki na dogodnych warunkach, finansowania podporządkowanego, nabycia przez fundusz naruszonych lub nierentownych aktywów figurujących w bilansie wspieranej instytucji;
- restrukturyzację kapitału instytucji poprzez ułatwienie fuzji lub przejęcia przez inną instytucję finansową, przeniesienia operacji do innej instytucji kredytowej, subskrypcji przez fundusz podniesienia kapitału danej instytucji;
- pomoc w usprawnieniu zarządzania.

Zgodnie z 11 artykułem Dekretu Królewskiego – Ustawy z grudnia 1995 r., „Fundusz Gwarantowania Depozytów w instytucjach bankowych może przeprowadzić subskrypcję podniesienia kapitału, uchwalonego przez instytucje bankowe w ramach planu działania (...) w celu poprawy sytuacji majątkowej”. Najdalej w ciągu roku Fundusz organizuje ofertę sprzedaży wspomnianych akcji tak, aby mogły w niej uczestniczyć te instytucje kredytowe, których sytuacja ekonomiczna stwarza szansę na przywrócenie wypłacalności i zapewnienie normalnego funkcjonowania instytu-

---

Bezpieczny Bank

---

cji, której udzielana jest pomoc. Ocena ofert kupna akcji dokonywana jest przez władze Funduszu i obejmuje sytuację ekonomiczną oferenta, umiejętności i środki organizacyjne, którymi dysponuje.

2.2.8. Holandia

Gwarancje wynoszą 20.000 euro na jednego deponenta i do tej wysokości depozyty są wypłacane w 100%. Poza działalnością gwarancyjną Fundusz nie prowadzi innej.

2.2.9. Irlandia

Maksymalny poziom gwarancji wynosi 23.000 euro, przy czym gwarancje obejmują 90% wartości depozytów na jednego deponenta do podanej wysokości. System prowadzi tylko działalność gwarancyjną.

2.2.10. Luksemburg

Depozyty są gwarantowane w 90% do wysokości 20.000 euro. System nie prowadzi innej działalności poza gwarancyjną.

2.2.11. Niemcy

W systemie oficjalnym depozyty są gwarantowane w 90% do wysokości 20.000 euro. System dobrowolny oferuje znacznie wyższe gwarancje – do wysokości 30% funduszy własnych danego banku.

Niemieckie fundusze gwarancyjne mają prawo – za zgodą Federalnego Urzędu Nadzoru Bankowego – przeprowadzać w bankach członkowskich inspekcje. Pozwala to na wczesne wykrywanie zagrożeń dla bezpieczeństwa depozytów i na podjęcie odpowiednio szybkich działań naprawczych.

Bank znajdujący się w sytuacji chwilowego osłabienia płynności może uzyskać pomoc finansową. Instytucją, której w systemie niemieckim powierzono zadanie finansowego wspierania banków będących w trudnej sytuacji, jest Li-Ko Bank (*Liquiditaets-und Konsortialbank GmbH*). Li-Ko Bank powstał w 1974 r. z inicjatywy banków oraz przy wsparciu Bundesbanku (Bundesbank ma 30% udziałów w kapitale akcyjnym Li-Ko Banku, banki prywatne – 31,5%, publiczne instytucje kredytowe – 26,5%, banki spółdzielcze – 11%, pozostały kapitał akcyjny jest własnością wyspecjalizowanych instytucji). Przewidzianą formą pomocy są pożyczki, ale do tychczas nie zaistniała potrzeba udzielenia pożyczki przez Li-Ko Bank.

Z doświadczeń zagranicznych

2.2.12. Portugalia

System oferuje gwarancje do wysokości 25.000 euro. Nie podejmuje żadnych działań interwencyjnych; za takie działania odpowiedzialny jest bank centralny.

2.2.13. Szwecja

Kwota gwarancji w systemie szwedzkim wynosi 250.000 koron (28.000 euro). Zarząd systemu nie może podejmować akcji prewencyjnych w stosunku do instytucji członkowskich.

2.2.14. Wielka Brytania

Z dniem 30 listopada 2001 r. poziom gwarancji wzrósł do 31.700 funtów, z tym że pierwsze 2.000 funtów jest gwarantowane w 100%, kolejne – do wyznaczonego poziomu w 90% (poprzednio maksymalny poziom gwarancji wyznaczony był przez większą z kwot: 20.000 funtów lub ekwiwalent 22.000 euro wyrażony w funtach). Ważną zmianą w nowym systemie jest objęcie gwarancjami depozytów we wszystkich walutach (w poprzednim systemie wypłacane były tylko depozyty nominowane w funtach szterlingach).

2.2.15. Włochy

Wysokość gwarancji wynosi 200 mln lirów (ok. 103.000 euro).

Fundusz FITD podejmuje działania interwencyjne w przypadku:

- przymusowej administracyjnej likwidacji banku,
- powołania w banku zarządu komisarycznego,
- gdy w stosunku do włoskiej filii banku pochodzącego z kraju unijnego została już wszczęta – przez macierzysty system gwarantowania – procedura interwencyjna.

Interwencje te są trojakiego rodzaju:

- wypłacanie gwarantowanych depozytów i likwidacja banku,
- doprowadzenie do przejęcia (w części lub całości) aktywów i pasywów banku będącego w kłopotach finansowych przez inny bank,
- sanacja zagrożonego banku – pomoc udzielana jest w postaci kredytów, gwarancji, nabycia udziałów lub przy użyciu innych technik finansowych.

Wybór właściwej formy interwencji opiera się na rachunku ekonomicznym tak, aby podjęte działania w jak najmniejszym stopniu obciążały członków systemu. Interwencje podejmowane są za zgodą Banku Włoch. Środki na działalność interwencyjną pochodzą z tego samego źródła, co wypłaty gwarantowanych depozytów.

2.3. Sposoby finansowania systemu gwarantowania depozytów

2.3.1. Austria

Finansowanie systemu austriackiego odbywa się na zasadzie mieszanej. Składki płacone przez banki tworzą tzw. fundusz rezerwowy, który może być wykorzystany tylko w przypadku upadłości jednego z członków podsystemu.

Jeśli fundusz rezerwowy nie wystarczy do zaspokojenia roszczeń deponentów upadłego banku, to banki członkowskie wnoszą składki (ex post) ustalane na podstawie relacji zgromadzonych w nich depozytów gwarantowanych do depozytów gwarantowanych ogółem w podsystemie według stanu na 31 grudnia r. poprzedzającego ten, w którym nastąpiła upadłość.

Jeżeli dany podsystem nie jest w stanie sam zgromadzić wymaganych funduszy, członkowie pozostali są zobligowani do wniesienia proporcjonalnych opłat pokrywających brakującą kwotę. Jeżeli wszystkie podsystemy łącznie nie są w stanie zapłacić wypłaty gwarantowanych środków, to członkowie podsystemu, w którym nastąpiła upadłość, są zobowiązani do pozyskania funduszy bezpośrednio na rynku drogą emisji obligacji (skryptów dłużnych), które uzyskują gwarancje ministerstwa finansów.

2.3.2. Belgia

System belgijski jest systemem ex ante. Jego finansowanie opiera się na corocznych opłatach wnoszonych przez instytucje członkowskie. Środki pozostałe z poprzedniego roku powiększają fundusz roku następnego.

Członkowie systemu uiszczają składki roczne w wysokości 0,0175% wartości gwarantowanych depozytów. Wielkość składek nie zależy od ryzyka. W przypadku niedoboru środków niezbędnych do podjęcia interwencji przez FIF, zarząd ma prawo podnieść opłaty do wysokości 0,0525%. Poza składkami nie ma innych źródeł finansowania systemu.

W Belgii określono tzw. bezpieczny (pożądany) poziom funduszu gwarancyjnego. Jest to taki poziom, który – według przewidywań – pozwala osiągnąć i utrzymać płynność finansową w systemie gwarantowania. Ustalono go na poziomie 0,5% wartości gwarantowanych depozytów ogółem w systemie.

2.3.3. Dania

System jest finansowany ex ante przez instytucje członkowskie, które wnoszą coroczne opłaty. Fundusz może również zaciągać pożyczki bezpośrednio od rządu.

Na mocy ustawy z 1998 r. władze nadzoru finansowego po konsultacji z Duńskim Bankiem Centralnym ustalają wysokość składek płaconych przez członków systemu.

Składki te mogą wynosić nie więcej niż 0,2% ogółu depozytów gwarantowanych zgromadzonych w danym banku i nie są zależne od ryzyka.

Z doświadczeń zagranicznych

Wielkość środków zgromadzonych w funduszu na ochronę depozytów nie może być niższa niż 3,2 mld koron duńskich, a z tego 25% musi być przechowywane w gotówce. Jeżeli fundusz ochrony środków gwarantowanych przekroczy 3,2 mld duńskich koron, nie pobiera się nowych opłat. Tak stało się w 1999 r., ponieważ na koniec roku finansowego 1998 zgromadzonych było 3,214 mld DKK. Za zgodą władz nadzoru finansowego nadwyżka środków może być zwrócona instytucjom członkowskim proporcjonalnie do ich udziału w wielkości gwarantowanych depozytów ogółem.

2.3.4. Finlandia

Środki na finansowanie systemu pochodzą z opłat wnoszonych corocznie przez banki (ex ante). W przypadku wystąpienia niedoboru środków Fundusz może bez ograniczeń zaciągać pożyczki na rynku kapitałowym.

Składka płacona przez uczestników systemu gwarancyjnego składa się z dwóch części:

- stałej – 0,05% wartości gwarantowanych depozytów w danym banku,
- zmiennej – zależnej od współczynnika wypłacalności danego banku. Im wyższy współczynnik, tym mniejsza zmienna część składki. Jej wysokość nie może przekroczyć 0,25% wartości gwarantowanych depozytów w danym banku.

Ustalona wysokość opłaty rocznej wymaga zatwierdzenia przez władze nadzoru finansowego.

W Finlandii przyjęto bezpieczny poziom funduszu jako 2% wartości depozytów gwarantowanych ogółem w systemie bankowym. Przy założeniu braku wypłat dla deponentów, oczekuje się, że wielkość ta zostanie osiągnięta w ciągu 10–15 lat.

2.3.5. Francja

W systemie obowiązującym do połowy 1999 r. banki wносиły opłaty na system tylko w przypadku upadłości jednego z nich.

Obecny system, w przeciwieństwie do poprzedniego, finansowany jest ex ante. Członkowie systemu mają obowiązek wnosić coroczne opłaty. Przy kalkulacji wysokości opłat uwzględnia się ryzyko, jakie stwarza dla systemu działalność danej instytucji członkowskiej.

Oprócz tego w momencie powołania nowego systemu jego członkowie zostali zobowiązani do utworzenia początkowego funduszu – na wypadek ewentualnych upadłości w pierwszym roku działania nowego systemu – w postaci papierów wartościowych (certyfikatów członkowskich) danego stowarzyszenia, subskrybowanych przez instytucje doń należące. Certyfikaty te mogą w następnych latach stanowić dodatkowe źródło finansowania systemu, gdyby środki uzyskane z rocznych opłat okazały się niewystarczające do przeprowadzenia interwencji. Certyfikaty wykorzystane przez system traktowane są tak jak składki wnoszone przez instytucje członkowskie, natomiast nie wykorzystane – jak normalna inwestycja. Zwrot certyfikatów następuje

---

Bezpieczny Bank

---

tylko w przypadku, gdy instytucja przyjmująca depozyty (lub instytucja finansowa) straci autoryzację. Wykluczenie jej z systemu oznacza anulowanie certyfikatów, natomiast wpłacone przez nią kwoty nie podlegają zwrotowi i nadal zasilają fundusz systemu gwarantowania. Certyfikaty członkowskie podlegają takiemu samemu oprocentowaniu jak 10-letnie papiery dłużne skarbu państwa.

Druga forma udziału instytucji kredytowych w finansowaniu systemu gwarantowania, czyli opłaty roczne, wnoszona jest w dwóch ratach półrocznych. Każda z nich składa się z dwu równych części: jedna przekazywana jest do Funduszu Gwarantowania Depozytów, druga ma postać depozytu gwarancyjnego (*depot de garantie*), który pozostaje w dyspozycji danej instytucji kredytowej przez 5 lat. Ta część składki może też być przekazana na potrzeby Funduszu, jeśli będzie to wynikało z sytuacji w systemie gwarantowania. Po 5 latach, jeśli depozyt gwarantowania nie został wykorzystany przez Fundusz, następuje jego anulowanie.

Wkład instytucji finansowych w postaci certyfikatów w tworzenie funduszu nowego systemu był większy niż wkład instytucji kredytowych, ponieważ te ostatnie należały już do systemu gwarancyjnego.

Przyjęto, że łączne wpłaty banków w postaci certyfikatów i opłat rocznych pozwolą utworzyć do 2002 r. fundusz w wysokości 1.450 mln euro. Według szacunków kwota ta odpowiadałaby od 0,1% do 0,15% wartości depozytów ogółem.

Sposób obliczania składki jest dosyć skomplikowany. Podstawę obliczeń stanowi suma: kwot depozytów gwarantowanych i tzw. kwoty ryzyka brutto (jest to 1/3 portfela kredytowego danej instytucji kredytowej). Następnie wylicza się syntetyczny wskaźnik ryzyka, który jest średnią arytmetyczną czterech mierników:

- współczynnika wypłacalności,
- wskaźnika rentowności,
- współczynnika podziału ryzyka (relacja sumy 10 największych aktywów finansowych obciążonych ryzykiem, nie podlegających refinansowaniu przez instytucje Europejskiego Systemu Banków Centralnych, do funduszy własnych podstawowych danej instytucji),
- miernika transformacji (relacja różnicy aktywów i pasywów długoterminowych – powyżej 1 roku – do funduszy własnych; miernik liczony jako średnia z trzech kolejnych okresów).

Każdy z przyjętych mierników otrzymuje notę (ocenę) ryzyka w skali od 1 do 3. Nota 1 oznacza ryzyko najniższe, 3 – najwyższe. Wyznaczony na tej podstawie syntetyczny wskaźnik ryzyka służy do określenia współczynnika ryzyka (według przyjętego wzoru), a ten z kolei do wyznaczenia wielkości ryzyka danej instytucji. Kolejnym etapem jest ustalenie udziału ryzyka danej instytucji w ryzyku wszystkich instytucji kredytowych. Obliczona w tym etapie wielkość służy ostatecznie do wyznaczenia składki płaconej przez daną instytucję według wzoru:

$$\text{Składka} = (\text{udział ryzyka danej instytucji w ryzyku wszystkich instytucji kredytowych}) \times \text{kwota składek do podziału}$$

Kwota składek do podziału ustalana jest co roku i np. na 2001 r. wynosiła 250 mln euro.

Z doświadczeń zagranicznych

W odniesieniu do banków spółdzielczych wylicza się najpierw składkę dla całego sektora, a następnie dzieli się tę składkę na poszczególne banki według ryzyka każdego z nich.

2.3.6. Grecja

Grecki Fundusz Gwarantowania Depozytów wyposażony został w fundusz początkowy w wysokości 3 mld drachm, na który złożyły się: wpłata Banku Grecji (6/10) oraz wpłata Związku Banków Greckich (4/10). Jest to system ex ante finansowany z kilku źródeł:

- coroczne składki członków,
- opłaty dodatkowe (w razie potrzeby),
- przychody uzyskane z windykacji należności,
- pożyczki od uczestników systemu lub z innych źródeł,
- wkład nowych członków systemu.

Roczna opłata wnoszona jest w dwóch ratach co pół roku. Wysokość składek wyliczana jest na podstawie skali regresywnej, a wielkością bazową jest średnie saldo depozytów gwarantowanych w drachmach i walutach zagranicznych z końca czerwca danego roku. W 2000 r. obowiązywała skala przedstawiona w tabeli:

Wartość depozytów (w mld drachm)	Składka (w %)
0–106	0,1250
106–530	0,1200
530–1568	0,1175
1568–3700	0,0205
powyżej 3700	0,0025

W szczególnych sytuacjach istnieje możliwość zwiększenia opłaty rocznej maksymalnie do trzykrotnej jej wysokości.

Fundusze stanowiące 20% wniesionej przez banki opłaty są inwestowane w rządowe obligacje o terminie płatności nie dłuższym niż 12 miesięcy. Pozostałe 80% trzymane jest na rachunkach terminowych Funduszu w bankach należących do systemu. Oprocentowanie tych rachunków równe jest oprocentowaniu 3-miesięcznych bonów skarbowych Republiki Greckiej.

Nowi członkowie systemu oraz instytucje kredytowe spoza Unii Europejskiej zobowiązane są wnieść – oprócz corocznej opłaty – opłatę wstępną wyliczoną na podstawie wielkości nagromadzonych w funduszu środków pomnożonych przez stosunek funduszy własnych danej instytucji do sumy funduszy własnych wszystkich aktualnych członków systemu. Opłaty te można wnieść w sześciu półrocznych latach.

2.3.7. Hiszpania

System jest finansowany ex ante z opłat rocznych wnoszonych przez instytucje członkowskie. Początkowo roczna składka wynosiła 0,1% gwarantowanych depozytów. Jej wysokość ulegała jednakże okresowym zmianom (wprowadzanym przez ministra gospodarki na wniosek banku centralnego) w zależności od wielkości środków zgromadzonych w funduszu. Maksymalna wysokość składki wyniosła 0,25% gwarantowanych depozytów. Do 1996 r. również Bank Hiszpanii dokonywał rocznej wpłaty równej łącznym wpłatom banków.

W przypadku gdy do dyspozycji danego funduszu pozostawały środki w kwocie nie mniejszej niż 0,1% gwarantowanych depozytów ogółem, banki były zwalniane od opłaty w następnym roku. Obecnie z tego tytułu zostały zwolnione z opłat rocznych kasy oszczędnościowe należące do systemu FGDCA – środki zgromadzone w tym systemie wynoszą 1,16% ogółu depozytów. Instytucje należące do pozostałych systemów, tzn. banki i spółdzielnie kredytowe, nadal wpłacają 0,1% wartości depozytów gwarantowanych.

Wszystkie trzy fundusze mogą także zaciągać pożyczki obligacyjne według rynkowej stopy procentowej.

2.3.8. Holandia

Banki przekazują środki finansowe do systemu tylko w przypadku ogłoszenia niewypłacalności jednego z nich; jest to więc system finansowany ex post. Istnieje również możliwość zaciągnięcia pożyczki na potrzeby systemu gwarantowania w banku centralnym według zerowej stopy procentowej.

Wysokość opłaty wnoszonej przez banki ustalana jest z uwzględnieniem udziału depozytów gwarantowanych w danym banku w depozytach gwarantowanych ogółem, ale nie może przekroczyć wielkości 5% funduszy własnych banku.

2.3.9. Irlandia

System finansowany jest ex ante przez instytucje członkowskie. W wyjątkowych okolicznościach możliwe jest zaciągnięcie pożyczki w banku centralnym.

Każda instytucja kredytowa wnosi składkę w wysokości 0,2% zgromadzonych w niej depozytów ogółem, ale nie mniej niż 20.000 funtów irlandzkich.

W przypadku zmniejszenia się środków systemu poniżej 0,2% depozytów ogółem, bank centralny może nałożyć dodatkowe opłaty. Banki, których kondycja finansowa mogłaby na skutek tych opłat ulec znacznemu pogorszeniu, mogą być od nich zwolnione.

2.3.10. Luksemburg

Członków systemu gwarantowania depozytów nie obowiązują okresowe płatności. Opłaty wnoszone są tylko w przypadku niewypłacalności którejś z instytucji kre-

---

Z doświadczeń zagranicznych

---

dytowych (system ex post). Wtedy opłata każdego z banków zależy od relacji zgromadzonych w nim depozytów gwarantowanych do depozytów gwarantowanych ogółem w całym systemie z końca roku poprzedniego. Wysokość opłaty nie może przekroczyć 5% kapitału akcyjnego banku.

2.3.11. Niemcy

Niemiecki system gwarantowania finansowany jest przez samych członków, którzy wnoszą ex ante stosowne opłaty.

W systemie dobrowolnym wysokość i podstawę naliczania opłat określają władze Związku Banków Niemieckich. Banki zobowiązane są wpłacać corocznie do 30 czerwca opłatę roczną równą 0,03% ich zobowiązań wobec podmiotów niebankowych z końca poprzedniego roku. Opłata ta może być podwyższona maksymalnie do wysokości 0,06%. Może być również obniżona, gdy fundusz gwarantowania osiągnie zadowalającą poziom.

Od 1997 r. wprowadzono system składek uzależnionych od ryzyka. Zgodnie z nim stawkę 0,03% stosuje się tylko w odniesieniu do banków z ratingiem A. Pozostałe banki wnoszą wyższe opłaty.

Od nowych członków systemu pobiera się również opłatę członkowską w wysokości:

- 0,09% podstawy naliczania składek, ale nie mniej niż 25.000 DEM, jeżeli prowadzi działalność od trzech lat,
- 0,12% funduszy własnych, ale nie mniej niż 25.000 DEM, jeżeli działają krócej.

Wraz z pojawieniem się w 1998 r. systemu obligatoryjnego banki uzyskały zapewnienie, że nie zwiększą się z tego tytułu ich dotychczasowe obciążenia. Zmiana polegała natomiast na obowiązku płacenia składek do dwóch funduszy: dobrowolnego i obowiązkowego.

2.3.12. Portugalia

Źródłami finansowania działalności statutowej Funduszu są:

- opłaty początkowe wnoszone przez nowych członków, wysokość tej opłaty jest ustalana przez bank centralny na wniosek Funduszu,
- opłaty rocznej, która opiera się na średniej wysokości depozytów danego banku oraz na współczynniku wyznaczanym przez bank centralny, uwzględniającym standing finansowy banku,
- jeżeli środki funduszu są niewystarczające, minister finansów może na wniosek Komitetu podjąć decyzję o dodatkowych opłatach, wielkość tych opłat nie powinna przekraczać wysokości opłat rocznych.

Składka roczna obliczana jest na podstawie średniej wysokości depozytów oraz stawki podstawowej, która może wahać się od 0,10% do 0,20% (w przypadku banków szczególnie dobrze dokapitalizowanych stawka może być niższa). Stawkę tę ustala

---

Bezpieczny Bank

Banco de Portugal w podanym przedziale w zależności od przewidywanych i aktualnych potrzeb Funduszu. Stawka płacona przez poszczególne banki korygowana jest dodatkowo o poziom ich wypłacalności. Sposób wyznaczenia opłaty rocznej pokazuje tabela:

Wartość współczynnika wypłacalności	Mnożnik	Przedziały stawki opłaty rocznej
$ww < 8\%$	1,20	0,120% – 0,240%
$8\% \leq ww < 10\%$	1,10	0,110% – 0,220%
$10\% \leq ww < 12\%$	1,00	0,110% – 0,220%
$12\% \leq ww < 14\%$	0,90	0,090% – 0,180%
$ww \geq 14\%$	0,80	0,080% – 0,160%

Źródło: Legal System Governing The Portuguese Deposit Guarantee Scheme.

2.3.13. Szwecja

System jest finansowany na zasadzie *ex ante* przez instytucje członkowskie.

Podstawę do wyliczenia opłaty rocznej stanowi wielkość depozytów gwarantowanych w danej instytucji na koniec poprzedniego roku.

Do czasu, gdy zakumulowany fundusz osiągnie 2,5% gwarantowanych depozytów w systemie, stawka opłaty rocznej ustalana jest w granicach od 0,1% do 0,3% gwarantowanych depozytów. Po osiągnięciu tego progu stawka opłaty rocznej będzie wynosiła 0,1% gwarantowanych depozytów. Jest to stawka wstępna. Następnie, zgodnie z przyjętymi zasadami i metodami kalkulacji, oblicza się stawkę dla danej instytucji, biorąc pod uwagę jej współczynnik wypłacalności. Metoda kalkulacji uwzględnia ryzyko, z jakim wiąże się działalność danej instytucji kredytowej. Im wyższy współczynnik wypłacalności, tym niższa stawka.

Zróżnicowanie indywidualne opłat musi zawierać się w przedziale od 0,06% do 0,14% gwarantowanych depozytów.

2.3.14. Wielka Brytania

Finansowanie systemu łączy w sobie elementy *ex ante* i *ex post*. Część *ex ante* tworzą opłaty wstępne wnoszone przez instytucje przystępujące do systemu oraz opłaty dodatkowe, których Fundusz może zażądać (za zgodą ministerstwa skarbu) w sytuacji, gdy pod koniec danego roku wielkość funduszu w systemie spadnie poniżej poziomu bezpiecznego, tj. 5–6 mln funtów; opłaty dodatkowe mają umożliwić przywrócenie tego poziomu. Część *ex post* składa się z opłat specjalnych nakładanych wtedy, gdy wypłaty dokonane w związku z upadłością instytucji członkowskiej naruszają minimalny poziom funduszu, tj. 5 mln funtów.

Z doświadczeń zagranicznych

Dla wszystkich opłat określony został łączny limit: nie mogą one przekroczyć 0,3% wartości depozytów gwarantowanych w danym banku. Wysokość opłat nie została powiązana z ryzykiem prowadzonej przez bank działalności.

Zarząd Ochrony Depozytów zgodnie z prawem może również zaciągać pożyczki w Banku Anglii do wysokości 175 mln funtów.

Ustawa z 2000 r. nie wprowadza zmian w zakresie sposobów finansowania systemu gwarantowania depozytów.

2.3.15. Włochy

Włoski system gwarantowania depozytów nie jest oparty na stałym funduszu, a środki potrzebne na interwencje (czyli na akcje sanacyjne oraz wypłaty gwarancyjne) zbierane są od banków w chwili zaistnienia takiej potrzeby.

Banki są zobowiązane do udostępnienia (w razie potrzeby) Funduszowi od 0,4% do 0,8% ogólnej wielkości zobowiązań. Dokładną wysokość stawki, według której ustala się wielkość środków, z których może skorzystać Fundusz, ustala Zgromadzenie Generalne na wniosek zarządu. Jeżeli na skutek podejmowanych interwencji wielkość dostępnych środków spadnie poniżej 0,4% zobowiązań ogółem, banki są zobligowane do osiągnięcia tej wielkości w ciągu 4 lat.

Oddzielnie finansowane są koszty działalności biur Funduszu. Koszty te pokrywane są z odrębnych opłat. Kwoty płacone przez banki na rzecz Funduszu bez względu na to, czy dotyczą pokrycia wydatków operacyjnych, czy też służą finansowaniu interwencji podejmowanych przez Fundusz, ustalane są w proporcji do udziału zobowiązań poszczególnych banków w ogólnej kwocie zobowiązań sektora bankowego.

Włoski system oparty jest na założeniu nieliniowej stawki opłat na rzecz Funduszu. Na podstawie zaplecza analitycznego realizowany jest system, zgodnie z którym banki obciążone większym ryzykiem ponoszą większe koszty funkcjonowania systemu gwarantowania depozytów.

System oceny banków jest rozwiązaniem oryginalnym i opartym na jasnym i przejrzystym, choć skomplikowanym, algorytmie.

System oceny banków oparto na wyznaczeniu liczbowego współczynnika agregatowego będącego wyrazem kondycji banku. Podstawowe badanie odbywa się na bazie algorytmu opisanego w poniższej tabeli.

Dla wszystkich wymienionych wyżej współczynników szczegółowych przypisywane są wartości liczbowe według zasady: poziom normalny – 0, poziom podwyższonej uwagi – 1, poziom ostrzegawczy – 2, poziom zagrożenia – 4.

Suma wartości wszystkich współczynników szczegółowych tworzy współczynnik agregatowy. Wysokość tego współczynnika wpływa na zakres obowiązków banku wobec Funduszu. Jeżeli współczynnik agregatowy jest wyższy od 4 i choć jeden współczynnik szczegółowy jest na poziomie przynajmniej ostrzegawczym, wtedy bank ma obowiązek częstszego składania sprawozdań finansowych do Funduszu.

Wyższe wartości tego współczynnika sprawiają, że ograniczeniu ulegają prawa członka uczestnika systemu gwarancyjnego. Po przekroczeniu wartości 8 bank traci prawo głosu na Zgromadzeniu Generalnym, po przekroczeniu zaś wartości 12² Fun-

Bezpieczny Bank

Tabela 1. System oceny standingu finansowego banków dokonywany przez włoski Fundusz gwarantowania depozytów

RYZIKO			
1. Wskaźnik A1 strata netto na kredytach/(kapitał + rezerwy (razem z rezerwami na należności nieregularne) + pasywa podporządkowane)			
poziom normalny	poziom podwyższonej uwagi	poziom ostrzegawczy	poziom zagrożenia
do 40%	powyżej 40%	powyżej 60%	powyżej 100%
2. Wskaźnik A2 złe kredyty netto/kredyty ogółem			
poziom normalny	poziom podwyższonej uwagi	poziom ostrzegawczy	poziom zagrożenia
do 6%	powyżej 6%	powyżej 8%	powyżej 12%
WYPŁACALNOŚĆ			
3. Wskaźnik B1 kapitał do celów nadzorczych/wymagany przez nadzór poziom kapitału			
poziom normalny	poziom podwyższonej uwagi	poziom ostrzegawczy	poziom zagrożenia
powyżej 120%	poniżej 120%	poniżej 100%	poniżej 80%
4. Wskaźnik B2 kapitał, rezerwy i pasywa podporządkowane/zobowiązania ogółem			
poziom normalny	poziom podwyższonej uwagi	poziom ostrzegawczy	poziom zagrożenia
powyżej 12%	poniżej 12%	poniżej 10%	poniżej 6%
MATURITY TRANSFORMATION			
Każda z poniższych zasad wymaga, aby aktywa były mniejsze bądź równe pasywom. Jeżeli liczba zasad niewypełnionych wynosi			
0		0	
1		1	
2		2	
3		4	
5. Zasada 1			
aktywa		pasywa	
nieruchomości + stałe aktywa finansowe		kapitał do celów nadzorczych	

Z doświadczeń zagranicznych

6. Zasada 2			
aktywa		pasywa	
aktywa długoterminowe o okresie dojrzwania powyżej 5 lat		różnica wynikająca z zasady 1 + stałe rezerwy + długoterminowe pasywa o okresie wymagalności powyżej 5 lat + 40% pasywów z pasma płynności od 18 miesięcy do 5 lat + 10% pasywów do 18 miesięcy	
7. Zasada 3			
aktywa średnioterminowe aktywa (od 18 miesięcy do 5 lat)		pasywa różnica wynikająca z zasady 2 + 60% średnioterminowych pasywów + 20% sumy pasywów krótkoterminowych (do 18 miesięcy)	
EFEKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA			
8. Wskaźnik D1 koszty ogólne i administracyjne/dochód netto			
poziom normalny	poziom podwyższonej uwagi	poziom ostrzegawczy	poziom zagrożenia
do 70%	powyżej 70%	powyżej 75%	powyżej 85%
9. Wskaźnik D2 straty na kredytach pomniejszone o kredyty odzyskane/dochód brutto			
poziom normalny	poziom podwyższonej uwagi	poziom ostrzegawczy	poziom zagrożenia
do 50%	powyżej 50%	powyżej 60%	powyżej 80%
Wskaźnik ten liczony jest tylko wtedy, kiedy licznik i mianownik są dodatnie. Jeżeli oba czynniki są ujemne, wtedy współczynnik przyjmuje wartość 4. Jeżeli tylko dochód brutto jest ujemny współczynnik przyjmuje także wartość 4. Wartość 0 współczynnika przyporządkowana jest sytuacji, w której licznik jest ujemny, a mianownik dodatni.			

Źródło: T. Obal, *Włoski system gwarantowania depozytów*, Bezpieczny Bank 1998, nr 2-3.

dusz może rozpocząć procedurę usunięcia banku z systemu gwarantowania depozytów.

Najistotniejsze znaczenie dla nieliniowego systemu pobierania opłaty ma współczynnik ważony wyliczany na podstawie współczynnika agregatowego. Opłaty, choć generalnie pobierane w wysokości proporcjonalnej do wielkości zobowiązań danego banku, mogą ulec zwiększeniu.

Współczynnik ważony liczony jest na podstawie 3 ostatnich współczynników agregatowych (liczonych co pół roku). Przyjmowane są następujące wagi: 4 – badanie obecne, 2 – badanie sprzed 6 miesięcy, 1 – badanie sprzed 12 miesięcy.

Bezpieczny Bank

Opłaty na rzecz Funduszu ulegają zwiększeniu przy wartości współczynnika ważonego na poziomie powyżej 3.

Opłaty pobierane na interwencje Funduszu zwiększają się wtedy o procent równy wartości współczynnika ważonego.

W większym stopniu ulegają zwiększeniu opłaty z tytułu pokrycia kosztów operacyjnych Funduszu. W tym przypadku procentowy wzrost opłat równy jest pięciokrotności współczynnika ważonego.

Banki, które opisywane są współczynnikiem na poziomie 0, mogą mieć zmniejszone opłaty na rzecz Funduszu, zmniejszenia te nie mogą jednak przekroczyć ogólnej sumy uzyskanej z tytułu podwyższenia opłaty bankom bardziej ryzykownym.

2.4. Podsumowanie

Analiza systemów gwarantowania depozytów w krajach Unii Europejskiej wyraźnie wskazuje, że:

- po pierwsze: dostosowały się one do minimalnych wymogów dyrektywy 94/19/EC w sprawie gwarantowania depozytów, które obejmują:
  1. limit gwarancji nie mniejszy niż 20.000 euro,
  2. współodpowiedzialność deponenta (koasekuracja) nie większa niż 10%,
  3. gwarancje dla wszystkich deponentów z uwzględnieniem wyłączeń wymienionych w załączniku I do dyrektywy,
  4. szybkie wypłaty dla uprawnionych deponentów,
  5. obowiązkowe członkostwo w systemie instytucji przyjmujących depozyty,
  6. zasadę, że gwarancje nie mogą pochodzić od samego państwa członkowskiego ani jego władz lokalnych czy regionalnych;
- po drugie: skorzystały ze swobody, jaką dyrektywa im daje – przy założeniu spełnienia warunków wymienionych powyżej - w wielu szczegółowych kwestiach (organizacja i struktura instytucji gwarantujących depozyty, sposób finansowania systemu).

Jeśli chodzi o gwarantowanie depozytów, to aż 6 z 15 krajów posiada limit gwarancji ustalony na najniższym dopuszczalnym poziomie. Do tego należy dodać także Irlandię, która przyjęła nieco wyższy limit (23.000 euro) jedynie dlatego, że równocześnie stosuje zasadę współodpowiedzialności deponenta i ogranicza stopień gwarancji do 90%.

Tabela 2. Statystyka limitów gwarancyjnych krajów UE

Statystyka limitów gwarancji (w euro) ³⁾	
maksymalny limit gwarancji	103.000
minimalny limit gwarancji	20.000
średnia wysokość gwarancji	34.629

Źródło: opracowanie własne.

Z doświadczeń zagranicznych

Stosowanie współodpowiedzialności deponenta nie jest rozwiązaniem popularnym w systemach państw Unii. Przeważająca ich część oferuje gwarancje pełne do wysokości ustalonego limitu.

Tabela 3. Stosowanie współodpowiedzialności deponenta w krajach UE

Występowanie współodpowiedzialności deponenta	
% państw z gwarancjami pełnymi (w ramach limitu)	71%

Źródło: opracowanie własne.

W kilku systemach oprócz wypłat środków gwarantowanych istnieje możliwość prowadzenia zróżnicowanych działań zapobiegających upadłości, a co za tym idzie wypłatom na rzecz deponentów. Większość systemów jednak takich działań nie podejmuje.

W kwestii finansowania systemu stawiany jest wymóg należytego pokrycia potwierdzonych roszczeń deponentów. Organizację czasu i sposobu finansowania pozostawiono do decyzji poszczególnych systemów. Jak wynika z poniższej tabeli, większość państw przyjęła finansowanie ex ante ze składką liniową, której podstawę stanowi wielkość gwarantowanych depozytów.

Tabela 4. Sposoby finansowania systemu gwarancyjnego w krajach UE

Rodzaj finansowania	ex post	ex ante	mieszany
% państw	20%	67%	13%
Rodzaj składki	liniowa ⁴⁾		z uwzględnieniem ryzyka
% państw	60%		40%
Podstawa opłat (% państw)			
depozyty ogółem		depozyty gwarantowane	
20%		80%	
Wysokość stawek opłat w funduszach ex ante			
maksymalna		0,30%	
minimalna		0,00%	
średnia ⁵⁾		0,11%	

Źródło: opracowanie własne.

W 11 na 15 systemów gwarantowania depozytów ustalono górny limit dla obciążeń banków na rzecz systemu. Najwyższa ze stosowanych w Unii stawek wynosi (na podstawie dostępnych informacji) 0,3% przyjętej podstawy, średnio – 0,11%.

3. KRAJE KANDYDUJĄCE DO UNII EUROPEJSKIEJ

3.1. Forma prawna systemu gwarantowania depozytów

3.1.1. Bułgaria

Osobowość prawną Bankowy Fundusz Gwarantujący Depozyty (*Bank Deposit Guaranty Fund*) otrzymał na mocy ustawy z 15 kwietnia 1998 r.

Fundusz jest wyłączony z obowiązku płacenia podatków i innych opłat związanych z gwarantowaniem depozytów. Podlega kontroli Krajowej Izby Audytorskiej (*National Audit Chamber*).

Zarząd Funduszu składa się z pięciu członków:

- prezesa – mianowanego przez Radę Ministrów,
- wiceprezesa – mianowanego przez Zarząd Narodowego Banku Bułgarii,
- jednego członka mianowanego przez organizację banków komercyjnych,
- dwóch członków mianowanych wspólnie przez prezesa i wiceprezesa.

3.1.2. Cypr

Zgodnie z prawnymi regulacjami (Prawo bankowe No 66(I) z 1997 r.) za gwarancje depozytów odpowiedzialny jest bank centralny Cypru. Został on zobowiązany do utworzenia odpowiedniego systemu gwarantującego deponentom wypłatę środków gwarantowanych. Bank centralny za zgodą Rady Ministrów tworzy także regulacje, które określają zasady zarządzania i administracji systemem.

Utworzenie systemu gwarantowania depozytów nastąpiło w 2000 r. Powstał wtedy Fundusz Ochrony Depozytów (*Deposit Protection Fund*), który mocą przepisów prawa uzyskał osobowość prawną i jest niezależnym podmiotem.

3.1.3. Czechy

Fundusz Gwarantowania Depozytów (*Deposit Insurance Fund*) został powołany mocą ustawy; również ustawa nadała mu osobowość prawną. Został zarejestrowany w Rejestrze Handlowym. Nie jest funduszem państwowym w rozumieniu odpowiednich przepisów.

Funduszem zarządza zarząd składający się z 5 członków, w tym prezesa i wiceprezesa. Wszyscy członkowie zarządu powoływani są i odwoływani przez ministra finansów. Ich kadencja trwa 5 lat. Co roku powoływany jest jeden członek zarządu.

Przynajmniej jeden członek zarządu powinien być powołany spośród pracowników Narodowego Banku Czech, przynajmniej dwóch spośród członków zarządów banków uczestniczących w systemie.

Z doświadczeń zagranicznych

3.1.4. Estonia

Osobowość prawną Fundusz Gwarantowania Depozytów (*Deposit Guarantee Fund*) uzyskał mocą ustawy z 15 kwietnia 1998 r.

Władze Funduszu tworzą:

- Rada Nadzorcza – składająca się z pięciu członków. Dwóch powoływanych jest przez parlament, po jednym członku powołuje rząd, Bank Estonii oraz organizacja instytucji kredytowych. Członkowie rady wybierają spośród siebie przewodniczącego i zastępcę przewodniczącego rady,
- Funduszem zarządza dyrektor generalny powoływany i odwoływany przez radę nadzorczą.

3.1.5. Litwa

Litewski Fundusz Gwarantowania Depozytów (*Deposit Insurance Fund*) jest państwową instytucją utworzoną 26 czerwca 1996 r. przez rząd Republiki Litewskiej. Funkcję założyciela pełni ministerstwo finansów.

Podstawowymi zadaniami Funduszu jest gwarantowanie depozytów, obliczanie i wypłata środków gwarantowanych, zbieranie i inwestowanie środków finansowych.

3.1.6. Łotwa

Łotewski Fundusz Gwarantowania Depozytów (*Deposit Guarantee Fund*) jest zarządzany przez instytucję publiczną pod nadzorem ministra finansów.

Zarząd Funduszu składa się z pięciu osób. Prezesa zarządu wybiera Radę Ministrów na podstawie rekomendacji ministra finansów. Członkowie zarządu są zgłaszani przez prezesa zarządu i akceptowani przez Radę Ministrów. Przy zgłaszaniu kandydatów prezes musi uzyskać akceptację dla poszczególnych kandydatów od ministra finansów, Banku Łotwy, ministerstwa sprawiedliwości i Stowarzyszenia Banków Komercyjnych Łotwy.

Kadencja prezesa trwa pięć lat, a członków zarządu trzy lata.

3.1.7. Rumunia

Za gwarantowanie depozytów w Rumunii odpowiada Fundusz Gwarantowania Depozytów Bankowych (*Bank Deposit Guarantee Fund*). Brak jest bliższych informacji na temat formuły prawnej tej instytucji.

3.1.8. Słowacja

Fundusz Ochrony Depozytów (*Deposit Protection Fund*) został utworzony na podstawie ustawy z 20 marca 1996 r. Mocą ustawy otrzymał osobowość prawną. Fun-

---

Bezpieczny Bank

---

dusz nie jest funduszem państwowym w rozumieniu odrębnych przepisów. Został zarejestrowany w rejestrze handlowym.

Organami zarządzającymi Funduszem są:

- Rada składająca się z przedstawicieli wszystkich banków objętych gwarancjami (po jednym przedstawicielu z każdego banku) oraz z przedstawiciela Narodowego Banku Słowacji,
- Zarząd Funduszu składający się z prezesa i czterech członków wybieranych przez Radę Funduszu,
- Rada Nadzorcza składająca się z przedstawiciela Narodowego Banku Słowacji i czterech przedstawicieli środowiska bankowego.

3.1.9. Słowenia

System jest administrowany przez Bank Słowenii w imieniu i na rachunek członków systemu. Z tego powodu nie powołano żadnej niezależnej instytucji zajmującej się gwarancjami.

3.1.10. Turcja

Utworzony w 1983 r. Fundusz Gwarantowania Depozytów Oszczędnościowych (*Saving Deposit Insurance Fund – SDIF*) jest niezależnym podmiotem prawnym zarządzanym przez Agencję Regulacji Bankowych i Nadzoru (*Banking Regulation and Supervision Agency of Turkey – BSRA*). BSRA jest jednocześnie niezależną agencją rządową, która sprawuje nadzór nad bankami.

Celem działania SDIF jest podtrzymywanie zaufania do sektora bankowego oraz wzmacnianie systemu finansowego, a także gwarantowanie depozytów. W gestii SDIF leży także zarządzanie bankami znajdującymi się w trudnej sytuacji oraz restrukturyzowanie tych banków.

W sierpniu 2001 r. pod zarządem SDIF było 8 banków. Od początku 1997 r. SDIF przejął 18 banków.

Obecnie z powodu kryzysu bankowego SDIF jest tylko formalnie podmiotem gwarantującym depozyty, w praktyce bowiem depozyty gwarantowane są przez budżet. Jest to rozwiązanie czasowe i w przyszłości planuje się wprowadzenie gwarancji ograniczonych.

3.1.11. Węgry

Narodowy Fundusz Gwarantowania Węgier (*National Insurance Fund of Hungary*) został powołany ustawą z 31 marca 1993 r. Tym aktem Fundusz otrzymał osobowość prawną. Został zarejestrowany jako podmiot prawny oraz rozpoczął działalność 1 lipca 1993 r.

3.2. Gwarantowanie depozytów oraz inna działalność

3.2.1. Bułgaria

Depozyty w systemie bułgarskim są gwarantowane w następujący sposób:

- depozyty do wysokości 2.000 BGL w 95% (2.000 BGL to ok. 1.022 euro),
- powyżej 2.000 BGL w 80%, ale nie więcej niż 5.000 BGL (5.000 BGL to ok. 2.550 euro).

Gwarancje dotyczą wkładów w lewach oraz w walutach obcych. Z gwarancji wyłączone są natomiast depozyty należące do osób, które uzyskały preferencyjne – w stosunku do ogłaszanych przez bank i stosowanych do wszystkich pozostałych deponentów – oprocentowanie, oraz te depozyty, które znalazły się na liście wyłączeń dyrektywy 94/19/EEC.

Uruchomienie procedury wypłat następuje po wycofaniu przez Narodowy Bank Bułgarii licencji banku na prowadzenie działalności. Wypłaty gwarantowanych depozytów powinny się rozpocząć nie później niż w ciągu 45 dni od tej daty.

3.2.2. Cypr

Gwarantowane są depozyty w funtach cypryjskich ulokowane w bankach lub oddziałach banków mających swoje siedziby w Republice Cypru. Gwarantowane są depozyty osób prawnych i fizycznych. Ochroną objęta jest kwota depozytu wraz z odsetkami naliczonymi do dnia niedostępności wkładu.

Z systemu gwarancji wyłączone są następujące typy depozytów:

- depozyty w innych walutach niż funt cypryjski,
- depozyty innych banków, także zagranicznych,
- depozyty osób, wobec których wszczęto postępowanie karne związane z „praniem pieniędzy”,
- depozyty urzędów rządowych, organizacji quasi-rządowych i władz lokalnych,
- depozyty funduszy emerytalnych,
- depozyty firm ubezpieczeniowych,
- depozyty osób, które w opinii Komitetu są odpowiedzialne za upadłość banku.

Limit gwarantowania obowiązujący w systemie cypryjskim został ustalony jako ekwiwalent w funtach cypryjskich 20.000 euro.

3.2.3. Czechy

Dla potrzeb wyliczenia limitu gwarancyjnego następuje zsumowanie wszystkich środków zdeponowanych przez deponenta w jednym banku. Deponent otrzymuje 90% zgromadzonych środków, ale nie więcej niż 400.000 CZK (ok. 11.500 euro).

Gwarantowane są tylko depozyty w koronach czeskich, należące do osób prawnych i fizycznych.

Bezpieczny Bank

Spod gwarancji wyłączone są depozyty osób:

- częściowo lub całkowicie odpowiadających za złą sytuację banku i wobec których wszczęto postępowanie karne,
- będących w specjalnych relacjach z bankiem,
- będących posiadaczami rachunków, na których zgromadzone środki pochodzą z przestępstwa i wobec których wszczęto postępowanie karne.

Procedura wypłaty depozytów gwarantowanych rozpoczyna się w momencie, gdy Fundusz otrzyma na piśmie informację z Banku Narodowego Czech uzgodnioną z ministrem finansów o konieczności przejęcia zobowiązań banku w zakresie wypłaty depozytów.

3.2.4. Estonia

Deponentowi wypłacane jest 90% depozytu, lecz nie więcej niż 20.000 euro.

Spod gwarancji wyłączone są:

- depozyty deponentów, którzy nie mogą być zidentyfikowani przez instytucję kredytową,
- depozyty członków zarządu i rady nadzorczej danej instytucji kredytowej, a także członków organów podmiotów zależnych,
- depozyty osób, które posiadają 5% lub więcej akcji instytucji kredytowej lub podmiotów zależnych,
- depozyty małżonków, dzieci i rodziców osób wymienionych w dwóch powyższych punktach lub osób działających w ich imieniu,
- depozyty, których oprocentowanie było znacząco wyższe od innych depozytów składanych na podobnych warunkach w tej samej instytucji kredytowej i które – w opinii rady nadzorczej funduszu gwarancyjnego – mogły spowodować niewypłacalność instytucji kredytowej,
- depozyty skarbu państwa,
- depozyty władz lokalnych,
- depozyty firm ubezpieczeniowych,
- depozyty instytucji kredytowych,
- depozyty przedsiębiorstw należących do tej samej grupy co instytucja kredytowa,
- wkłady deponentów, którzy nie zgłosili swoich wierzytelności wobec instytucji kredytowej w terminie,
- depozyty pochodzące z „prania pieniędzy”,
- depozytów osób prawnych, jeżeli spełnione są dwa z trzech warunków:
  - suma bilansowa podmiotu przekracza 1 mln euro,
  - roczne przychody przekraczają 2 mln euro,
  - średnia roczna liczba pracowników przekracza 50 osób.

3.2.5. Litwa

W systemie litewskim wypłaty gwarancyjne zależą od waluty depozytu. Gwarancjami objęte są depozyty złożone w litach, euro, innych walutach Unii Europejskiej

---

Z doświadczeń zagranicznych

---

oraz dolarach amerykańskich. W roku 2000 system limitów gwarancyjnych wyglądał następująco:

- do 10.000 litów – w 100% gwarantowana jest kwota depozytów w litach oraz w 90% depozytów walutowych,
- od 10.000 do 25.000 litów – w 90% gwarantowana jest kwota depozytów w litach oraz w 80% depozytów walutowych,
- od 25.000 do 45.000 litów – w 70% gwarantowana jest kwota depozytów w litach oraz w 60% depozytów walutowych.

Od roku 2001 przyjęto inne rozwiązania, wyznaczając ścieżkę dojścia w 2010 r. do limitu gwarancyjnego 20.000 euro. Zrezygnowano także z systemu częściowych gwarancji oraz różnicowania gwarancji depozytów w litach i walutach obcych. I tak:

- do końca 2003 r. będzie obowiązywał limit 45.000 litów (ok. 12.640 euro⁶⁾),
- od 2004 r. limit będzie wynosił 50.000 litów (ok. 14.044 euro),
- od 2007 r. limit będzie wynosił 60.000 litów (ok. 17.000 euro),
- od 2010 r. limit będzie wynosił 20.000 euro (równowartość w litach).

Gwarancjami objęte są depozyty osób fizycznych oraz osób prawnych, a także podmiotów prawnych nie posiadających osobowości prawnej. Nie objęte gwarancjami są depozyty:

- Banku Litwy (bank centralny),
- instytucji administracji publicznej,
- instytucji kredytowych,
- instytucji finansowych takich, jak: fundusze inwestycyjne, domy maklerskie, firmy ubezpieczeniowe, leasingowe itp.,
- nie objęte gwarancjami są także instrumenty dłużne.

3.2.6. *Łotwa*

Gwarancjami objęte są depozyty bez odsetek. Ustawa z 21 maja 1998 r. ustaliła progresję limitów gwarancyjnych w następujący sposób:

- 500 LVL do końca 1999 r. (ok. 870 euro),
- 1000 LVL od 2000 r. (ok. 1.740 euro),
- 3000 LVL od 2002 r. (ok. 5.200 euro),
- 6000 LVL od 2004 r. (ok. 10.400 euro),
- 9000 LVL od 2006 r. (ok. 15.600 euro),
- 13000 LVL od 2008 r. (ok. 22.600 euro).

Spod gwarancji wyłączone są następujące kategorie depozytów:

- depozyty osób prawnych - większościowych akcjonariuszy banku,
- depozyty członków władz bankowych,
- depozyty będące zabezpieczeniem wierzytelności osób trzecich wobec banku, jeżeli wierzytelności te są nie uregulowane,
- depozyty i inne instrumenty finansowe na okaziciela,
- wierzytelności osób trzecich będących wynikiem cesji praw.

3.2.7. Rumunia

Gwarancje systemu rumuńskiego obejmują tylko depozyty osób prywatnych. Określanie limitu gwarancyjnego opiera się na systemie indeksacyjnym, w którym limit podwyższany jest dwa razy do roku odpowiednio do wskaźnika inflacji. W drugiej połowie 2000 r. wysokość limitu wynosiła 65.169 000 ROL, czyli ok. 3.260 euro.

3.2.8. Słowacja

Limity gwarancyjne są różne dla klientów banków komercyjnych i banków oszczędnościowych. W tych pierwszych limit wynosi 30-krotność średniej miesięcznej płacy (342.600 SKK⁷, ok. 7.949 euro), w drugich 60-krotność (685.200 SKK, ok. 15 898 euro). Limit dotyczący klientów banków komercyjnych zostanie zwiększony od 1 lipca 2002 r. do 40-krotności średniej płacy, limit 20.000 euro zaś ma zostać osiągnięty po przystąpieniu Słowacji do Unii. Jednocześnie wraz ze wzrostem limitu zakłada się wprowadzenie dwustopniowej skali gwarancyjnej z pełnymi gwarancjami do 5 średnich krajowych płac i 90% gwarancjami powyżej tego limitu. Przy obliczaniu sumy gwarantowanej od wielkości depozytu odejmowane są zobowiązania deponenta wobec banku.

Gwarancjami nie objęte są depozyty:

- osób, które są odpowiedzialne częściowo lub całkowicie za upadłość banku,
- pochodzące z przestępstwa,
- osób prywatnych, których zgromadzone środki przeznaczone są na cele gospodarcze,
- na rachunkach nieimiennych.

3.2.9. Słowenia

Obecnie limit gwarantowania wynosi 4,2 mln tolarów, co oznacza limit bardzo zbliżony do 20.000 euro. Zgodnie z prawem bankowym Słowenii bank centralny ma prawo do zmiany wysokości kwoty gwarantowanej. Taka zmiana może dokonać się wtedy, kiedy kurs tolara do euro zmieni się więcej niż 10%.

Przedmiotem gwarancji są wszelkie wierzytelności banku wynikające z:

- rachunków bieżących i oszczędnościowych,
- depozytów walutowych,
- certyfikatów depozytowych oraz weksli bankowych, jeżeli zostały one wyemitowane jako zarejestrowane papiery wartościowe.

Gwarancje obejmują także odsetki naliczane do dnia rozpoczęcia procedury upadłościowej. Przy obliczaniu kwoty gwarantowanej stosuje się zasadę kompensacji pomniejszając wielkość depozytu o wartość zobowiązań deponenta wobec banku.

Spod gwarancji wyłączone są depozyty:

- banków,

Z doświadczeń zagranicznych

- wynikające z przestępstwa prania pieniędzy,
- państwa, banków centralnych i władz lokalnych,
- członków zarządu i rady nadzorczej banku oraz ich bliskich krewnych,
- głównych akcjonariuszy banku, osób prawnych zależnych od banku oraz członków zarządów i rad nadzorczych (i ich bliskich krewnych) tych osób prawnych,
- depozyty, które traktowane są jako kapitały własne banku,
- depozyty osób prawnych uznawanych za duże i średnie przedsiębiorstwa zgodnie z prawem przedsiębiorstw.

3.2.10. Turcja

Obecnie wszystkie bilansowe i pozabilansowe zobowiązania banków tureckich (założonych w Turcji), jak również ich zagranicznych oddziałów są objęte całkowitymi gwarancjami.

3.2.11. Węgry

Wysokość gwarancji w systemie węgierskim wynosi obecnie 1 mln HUF (ok. 4.000 euro). Planuje się, że momencie przystąpienia Węgier do Unii Europejskiej depozyty będą gwarantowane w następujący sposób: w 100% do 1 mln HUF, powyżej 1 mln HUF, ale nie więcej niż 6 mln HUF – w 90%. W ten sposób osiągnięty zostanie unijny limit gwarancyjny 20.000 euro.

Gwarancjami objęte są depozyty w bankach komercyjnych, spółdzielczych bankach oszczędnościowych i kasach oszczędnościowo-budowlanych, płatne na terytorium Republiki Węgierskiej. Są to depozyty nominowane w forintach i walutach obcych. Te ostatnie wypłacane są przez fundusz gwarantowania w walucie, w której zostały wpłacone.

System gwarantowania nie zabezpiecza natomiast:

- obligacji i innych tego typu instrumentów emitowanych przez firmy leasingowe, spółki i władze lokalne,
- akcji, obligacji i certyfikatów depozytowych nabytych od banków,
- udziałów w trustach inwestycyjnych.

3.3. Sposoby finansowania systemu gwarantowania depozytów

3.3.1. Bułgaria

System finansowany jest w formule ex ante i środki pochodzą z dwóch źródeł.

Pierwszym z nich są opłaty początkowe, jakie banki muszą ponieść w ciągu 30 dni od daty rejestracji banku w rejestrze handlowym, przystępując do systemu gwarancyjnego. Banki płacą 1% kapitału banku, ale nie mniej niż 100 mln lewów (BGL). Oddziały banków zagranicznych płacą 1% minimalnego kapitału wymaganego od banków, lecz nie mniej niż 100 mln BGL.

Bezpieczny Bank

Drugim źródłem są opłaty roczne w wysokości 0,5% depozytów ogółem. Banki powstałe w ciągu roku płacą proporcjonalnie do liczby dni, jaka upłynęła od momentu zarejestrowania.

Dodatkowymi źródłami finansowania przewidzianymi w ustawie są dochody Funduszu i środki odzyskane z mas upadłości banków oraz inne źródła, takie jak: kredyty, dotacje, pomoc zagraniczna.

3.3.2. Cypr

Źródłami finansowania Funduszu cypryjskiego są:

- opłaty na Fundusz ustalane przez Komitet Zarządzający,
- dochody wynikające z inwestycji Funduszu,
- dochody z zaspokajania roszczeń Funduszu,
- środków pożyczonych przez Komitet Zarządzający,
- dotacji i innych dochodów.

Banki uczestniczące w systemie (uczestnictwo obowiązkowe) wnoszą trzy rodzaje opłat: początkowe, uzupełniające, specjalne.

Wysokość opłat wnoszonych przez banki zależy od stawki ustalonej przez Komitet oraz średniej wielkości depozytów (liczonej na koniec każdego miesiąca w roku poprzedzającym opłatę).

Wysokość opłaty początkowej określa Komitet, przy czym nie może być ona mniejsza niż 10.000 funtów cypryjskich. Opłaty uzupełniające i specjalne wnoszone są wtedy, gdy nastąpi uszczuplenie środków będących w dyspozycji Funduszu bądź też przewidywana jest (w następnym roku) wypłata, wymagająca dodatkowych środków. Przepisy prawne przewidują również możliwość zwrotu środków posiadanych przez Fundusz, jeżeli w najbliższej przyszłości nie przewiduje się ich wykorzystania. Suma opłat rocznie nie może przekroczyć 0,3% depozytów ogółem.

3.3.3. Czechy

Finansowanie gwarancji depozytów opiera się na stałym funduszu, do którego opłaty wnoszą banki komercyjne i kasy oszczędnościowe.

Banki płacą roczną opłatę w wysokości 0,5% stanu depozytów gwarantowanych w dniu 31 grudnia roku poprzedniego.

Kasy budowlane płacą niższą roczną składkę w wysokości 0,1% średniej wielkości depozytów gwarantowanych, liczonej na podstawie stanów kwartalnych z poprzedniego roku.

W przypadku gdy środki funduszu nie będą wystarczające na pokrycie zobowiązań gwarancyjnych, pozostałe potrzebne środki zapewniają budżet i bank centralny, które to instytucje, w równych częściach, udzielają systemowi gwarantowania nieoprocentowanego kredytu.

Po otrzymaniu takiego kredytu opłaty banków mogą zostać podwojone, aż do czasu spłacenia zobowiązań.

Z doświadczeń zagranicznych

3.3.4. Estonia

System działa w formule funduszu akumulowanego ex ante.

Banki dokonują opłaty w wysokości 50.000 koron (w ciągu jednego miesiąca od otrzymania licencji) za przystąpienie do systemu.

Ponadto banki płacą kwartalne składki w wysokości do 0,125% zgromadzonych depozytów. Wielkość opłat ustala Rada Nadzorcza Funduszu. Rada ta może zawiesić pobieranie składki, jeżeli wielkość zgromadzonych w Funduszu aktywów osiągnie wysokość 3% gwarantowanych depozytów systemu bankowego.

3.3.5. Litwa

Wysokość opłat na rzecz systemu gwarantowania była w ostatnich latach redukowana z 1,5% depozytów ogółem w danym banku (w 1999 r.) do 1% w roku 2000. Obecnie stawka opłaty wynosi 0,45% depozytów ogółem. Stawkę podstawową w wysokości 0,45% płacą banki komercyjne oraz oddziały banków zagranicznych. Niższą stawką objęto kasy oszczędnościowo-kredytowe; płacą one 0,20%.

3.3.6. Łotwa

Fundusz (typu ex ante) na Łotwie finansowany jest ze składek banków, które płacone są kwartalnie w wysokości 0,075% średniego poziomu depozytów osób fizycznych, zgromadzonych przez bank w poprzednim kwartale. Początkowe wpłaty na fundusz wniosły: bank centralny oraz budżet – po 500.000 łatów (LVL).

Opłaty kwartalne mogą zostać zawieszane, gdy fundusz osiągnie odpowiednią wielkość.

Jeżeli opłaty się opóźniają, zarząd Funduszu pobiera karę pieniężną w wysokości 0,05% należnej sumy za każdy dzień zwłoki. Jeżeli bank zalega z opłatą dłużej niż 30 dni, wtedy Fundusz może zaspokoić swoje roszczenia bezpośrednio z rachunku tego banku prowadzonego przez bank centralny.

Jeżeli wielkość funduszu nie wystarcza na pokrycie zobowiązań, zobowiązania te pokrywane są ze środków budżetowych.

3.3.7. Rumunia

Banki przystępujące do systemu rumuńskiego wnoszą opłatę początkową w wysokości 1% kapitału założycielskiego. Płacą także opłatę roczną uzależnioną od stopnia ryzyka. Stawka podstawowa wynosi 0,8%, stawka zaś dla banków o podwyższonym ryzyku to 1,6% (takie wysokości opłat obowiązywały w 2000 r.). Podstawą obliczania opłaty są depozyty oszczędnościowe.

Jeżeli środki zgromadzone w funduszu są niewystarczające, Fundusz może zaciągać kredyty w banku centralnym, bankach komercyjnych i innych instytucjach finansowych.

3.3.8. Słowacja

Gwarancje depozytów oparte są na stałym funduszu (*ex ante*), który powstaje ze składek banków. Istnieją trzy rodzaje opłat, jakie wnoszą banki:

- opłata wstępna w wysokości 1 mln koron,
- opłata roczna wynosząca od 0,1% do 0,3% średniej wysokości depozytów z ostatniego kwartału roku; wysokość tej opłaty ustala Fundusz, składka kas oszczędnościowych wynosi połowę składki ustalonej dla banków komercyjnych,
- opłaty dodatkowe płacone na wniosek administratorów systemu za zgodą banku centralnego.

Proponowane zmiany w systemie słowackim zakładają podwyższenie górnego limitu opłaty rocznej do 0,5% lub nawet 1%.

3.3.9. Słowenia

System słoweński oparty jest na finansowaniu *ex post*. Banki zobowiązane są do utrzymywania kwoty 2,5% depozytów gwarantowanych w formie płynnych aktywów – krótkoterminowych papierów wartościowych Banku Słowenii lub skarbu państwa. Wielkość kwoty płynnych aktywów weryfikowana jest dwa razy do roku. Po każdorazowej płatności w celu wypłaty depozytów wielkość płynnych aktywów musi być uzupełniana do wymaganego poziomu w ciągu 30 dni. Wypłaty depozytów odbywają się w ciągu 3 miesięcy od rozpoczęcia procedury upadłościowej. Termin ten może być jednak przesunięty, jeżeli w ciągu jednego roku obciążenia banków z tytułu wypłat wyniosły 3,2% depozytów gwarantowanych.

3.3.10. Turcja

W ustawie prawo bankowe źródła finansowania SDIF zostały zdefiniowane jako:

- opłaty wnoszone przez banki (podstawą opłat jest wielkość depozytów oszczędnościowych), szczegółowy taryfikator przyjmuje Rada Ministrów,
- kary finansowe nakładane na banki,
- aktywa odzyskane z likwidowanych banków,
- dochody Funduszu.

Jeżeli środki, jakimi dysponuje SDI,F są niewystarczające, na podstawie decyzji ministra skarbu SDIF może uzyskać kredyt z banku centralnego. Warunki kredytu określa minister skarbu.

3.3.11. Węgry

Działalność węgierskiego systemu gwarancyjnego finansowana jest przez instytucje członkowskie, które ponoszą w związku z tym następujące koszty:

Z doświadczeń zagranicznych

- opłatę wstępną – każda instytucja, która uzyskała licencję zezwalającą na gromadzenie depozytów, ma obowiązek, przystępując do systemu gwarancyjnego, wnieść jednorazową opłatę w wysokości 0,5% jej nominalnego kapitału akcyjnego,
- opłatę roczną – zgodnie z ustawą o instytucjach kredytowych opłata ta nie może być wyższa niż 0,2% gwarantowanych depozytów w danej instytucji według stanu z końca roku poprzedniego.

W 1998 r. udoskonalono system składek. Podstawowym celem wprowadzanych zmian było powiązanie wysokości składek z wielkością depozytów przyjmowanych przez poszczególne instytucje członkowskie w ten sposób, że im wyższy średni depozyt, tym niższa stawka opłaty.

Zmiany poprzedzono analizą, która wykazała, że relacje pomiędzy wielkością bazową służącą do wyliczania składek (depozyty gwarantowane) a wielkością gwarancji wynikających z systemu są bardzo zróżnicowane w poszczególnych bankach. Banki, które przyjmują duże depozyty, przekraczające 1 mln forintów, płacą w ten sposób swoistą „cenę gwarancyjną”, która jest tym większa im większy jest depozyt. W celu zmniejszenia „ceny gwarancyjnej” w 1998 r. wprowadzono dwie podstawowe stawki opłaty rocznej: niższą (0,16% wielkości bazowej) dla instytucji, w których średni depozyt był wyższy od wielkości gwarantowanej, tj. 1 mln forintów, oraz wyższą (0,19%) dla tych, w których średni depozyt był niższy.

W 1999 r. nastąpiła kolejna zmiana. Zamiast dwóch stawek zastosowano cztery zgodnie z tą samą zasadą: im wyższy średni depozyt w banku, tym niższa stawka opłaty rocznej. Szczegóły przedstawia poniższa tabela:

Rodzaj instytucji kredytowej	Przeciętna stawka opłaty rocznej w 1998 r.	Przeciętna stawka opłaty rocznej w 1999 r.
	(%)	(%)
Bank	0,179	0,104
Spółdzielcze banki oszczędnościowe	0,190	0,143
Krajowe banki oszczędnościowe	0,190	0,160
Spółdzielnie kredytowe	0,140*	0,123
Ogółem	0,180	0,107

* – w wyniku obniżki w połowie roku

Z tabeli wynika, że zmiana stawek była korzystna dla wszystkich członków systemu.

Fundusz ma możliwość różnicowania stawki opłaty - w odniesieniu do szczególnych przypadków może co pół roku ustalić wyższą lub niższą, preferencyjną opłatę. Wyższa opłata może być nałożona na instytucję, która osiąga niższy od wymaganego współczynnik wypłacalności i/lub opóźnia się ponad 30 dni z wniesieniem opłaty rocznej, lub też prowadzi nadmiernie ryzykowną działalność. W 1999 r. podwyższoną stawkę płaciły cztery instytucje kredytowe.

Opłatę preferencyjną zastosowano w stosunku do 203 spółdzielczych banków oszczędnościowych.

3.4. Podsumowanie

Z analizy statystycznej podsumowującej część dotyczącą krajów kandydujących do Unii Europejskiej została wyłączona Turcja, gdyż w związku z kryzysem bankowym wprowadzono w tym kraju pełne państwowe gwarancje depozytów. System ten obecnie nie ma charakteru gwarancji *explicite*, czyli takiego, w którym zasady gwarancji depozytów są dobrze zdefiniowane i traktowane jako rozwiązania trwałe. Oczekuje się, że po zażegnaniu kryzysu bankowego Turcja będzie musiała zreformować system gwarantowania wraz z innymi elementami regulacji bankowych.

W badaniach statystycznych (podobnie jak w części opisowej) nie uwzględniono Malty. W dostępnych źródłach informacji brak jest danych dotyczących jej systemu gwarantowania.

W regulacjach pozostałych państw wyraźny jest wpływ dyrektywy unijnej. Maksymalny limit gwarancji w tej grupie państw jest dokładnie równy minimalnemu limitowi wskazanemu przez dyrektywę. Oznacza to, że państwa te są gotowe spełnić to kryterium. Mając jednak świadomość niższego poziomu zamożności własnych społeczeństw, mniejszej wysokości środków na rachunkach bankowych oraz możliwości uaktywnienia się zjawisk typu *moral hazard*, nie są jednak skłonne do ustalania limitu przekraczającego minimalne wymagania unijne.

Już obecnie Cypr, Estonia i Słowenia posiadają limity gwarancji na poziomie 20.000 euro. Inne państwa planują osiągnięcie tego limitu w przyszłości. Niektóre kraje – jak Litwa – wybrały ścieżkę dojścia do limitu, wyznaczając kolejne daty jego podwyższania. Inne – jak Węgry – przyjęły model dostosowań oparty na jednorazowej zmianie w dniu przystąpienia do Unii. W przypadku Węgier będzie to jednorazowe zwiększenie limitu gwarancji z 1 mln HUF do 6 mln HUF (jest to ekwiwalent 20.000 euro).

Najniższy limit gwarantowania w analizowanej grupie ma Bułgaria, średnia zaś wartość limitu gwarancyjnego to nieco ponad 10.000 euro.

Tabela 5. Statystyka limitów gwarancyjnych krajów kandydujących do UE

Statystyka limitów gwarancyjnych (w euro)	
maksymalny limit gwarancji	20.000
minimalny limit gwarancji	2.550
średnia wysokość gwarancji	10.674

Źródło: opracowanie własne.

Zróżnicowane jest podejście do kwestii współodpowiedzialności deponenta przy gwarantowaniu depozytów. Ponad połowa państw z grupy państw kandydackich ko-

Z doświadczeń zagranicznych

Tabela 6. Stosowanie współodpowiedzialności deponenta w krajach kandydujących

Występowanie współodpowiedzialności deponenta	
% państw z gwarancjami pełnymi (w ramach limitu)	60%

Źródło: opracowanie własne.

rzysta z możliwości wprowadzania częściowych gwarancji, które w większym stopniu dyscyplinują rynek bankowy i zmniejszają koszty gwarancji.

Zdecydowana większość państw w omawianej grupie stosuje system zbierania składki ex ante, czyli oparty na istnieniu akumulowanego funduszu. Jedynym państwem, w którym system opiera się na finansowaniu ex post, jest Słowenia. W zdecydowanej większości stosowany jest system składki liniowej, jedynie w Rumunii istnieje zróżnicowanie opłat, choć i ten system jest raczej prosty i opiera się na dwóch stawkach.

W Rumunii banki charakteryzujące się wyższym ryzykiem płacą najwyższą z analizowanych stawek opłaty wynoszącą 1,6% depozytów. Minimalną wielkością opłaty jest stawka zerowa, dopuszczalna w wielu państwach, w których prawo definiuje możliwy przedział zmiany stawek z określoną maksymalną stawką na konkretnym poziomie i minimalną stawką zerową.

Średnia wielkość opłaty rocznej w grupie państw kandydackich wynosi ok. 0,40% przyjętej podstawy. Przy czym średnia dotyczy rozwiązań prawnych, a więc wielkości teoretycznie dopuszczalnych. Jeżeli w danym kraju występuje przedział dopusz-

Tabela 7. Sposoby finansowania systemu gwarancyjnego w krajach kandydujących do UE

Rodzaj finansowania	ex post	ex ante
% państw	10%	90%
Rodzaj składki	liniowa	z uwzględnieniem ryzyka
% państw	90%	10%
Podstawa opłat (% państw)		
depozyty ogółem		depozyty gwarantowane
60%		40%
Wysokość stawek opłat w funduszach ex ante ⁸⁾		
maksymalna		1,60%
minimalna		0,00%
średnia ⁹⁾		0,41%

Źródło: opracowanie własne.

Bezpieczny Bank

---

czalnych zmian opłaty, do wyliczenia średniej brano wartość środkową tego przedziału.

Podstawa pobierania opłat jest zróżnicowana. Podobna liczba państw stosuje za podstawę naliczania opłat depozyty ogółem co bazę ograniczoną jedynie do depozytów gwarantowanych.

4. ANALIZA PORÓWNAWCZA OBU GRUP KRAJÓW

W poprzednich częściach opracowania przedstawiono analizę systemów gwarantowania depozytów w podziale na dwie grupy państw. Podział ten został dokonany w taki sposób, aby analiza była przydatna w ocenie coraz bardziej dynamicznie przebiegającego polskiego procesu akcesyjnego do Unii Europejskiej.

Tabela 8. Porównanie statystyk dla grup krajów omawianych w opracowaniu

	UE	kandydaci
maksymalny limit gwarancji	103 000	20 000
minimalny limit gwarancji	20 000	2 550
średnia wysokość gwarancji	34 629	10 674
% państw z gwarancjami pełnymi (w ramach limitu)	71%	60%
Forma finansowania		
ex post	20%	10%
ex ante	67%	90%
mieszana	13%	0%
Rodzaj składki		
liniowa	60%	90%
z uwzględnieniem ryzyka	40%	10%
Podstawa opłat		
depozyty ogółem	20%	60%
depozyty gwarantowane	80%	40%
Wysokość stawek opłat w funduszach ex ante		
maksymalna	0,30%	1,60%
minimalna	0,00%	0,00%
średnia	0,11%	0,41%

Źródło: opracowanie własne.

Z doświadczeń zagranicznych

Analiza podsumowująca ma za zadanie zbadać i porównać charakterystycznych cech systemów poszczególnych grup państw. Analiza ta może być przydatna przy ocenie zbieżności polskiego systemu z systemami państw UE, jak również z systemami państw kandydackich. To zaś może stać się cennym elementem podbudowującym merytorycznie ocenę miejsca Polski w gronie państw starających się o członkostwo w UE.

Państwa UE pod względem limitów gwarancyjnych wyglądają dosyć jednorodne. Większość z tych państw posiada limity gwarancyjne ustalone na poziomie minimalnym przewidzianym w dyrektywie 94/19 lub na poziomie zbliżonym do 20.000 euro. Nieliczne kraje przyjęły wyższe limity (często znacznie wyższe), co wpłynęło na nieco wyższą średnią. W statystykach nie uwzględniono limitu niemieckiego systemu gwarantowania depozytów dla banków prywatnych, który jest tak wysoki, że można go praktycznie uznać za przykład gwarancji nieograniczonych¹⁰.

Limit, który jest minimalnym limitem w UE, jest zarazem maksymalnym limitem wśród kandydatów. Kraje kandydackie dostosowując się do norm unijnych, przyjęły różne strategie postępowania. Niektóre państwa wprost przyjęły limit 20.000 euro. Inne (jak Polska) wyznaczyły pewną ścieżkę dojścia do limitu. Jeszcze inne (jak Węgry) zapowiadają skokową zmianę limitu gwarancji dokładnie w chwili akcesji do UE.

Zasadę współodpowiedzialności deponenta w ramach przyjętego limitu dość powszechnie stosują UE¹¹. Ten mechanizm często wykorzystują także kraje kandydackie. System współodpowiedzialności deponenta, zwany w terminologii anglojęzycznej *coinsurance*, mobilizuje deponentów do brania pod uwagę sytuacji finansowej banku w ich decyzjach lokacyjnych. Zdecydowanie najwięcej państw stosujących współodpowiedzialność deponenta występuje w grupie krajów kandydackich. Skłonność tych państw do stosowania takiego rozwiązania może wynikać w części z troski o zachowanie dyscypliny rynkowej, a w części z próby obniżania kosztów funkcjonowania systemu gwarancyjnego.

W zdecydowanej większości państw przeważa forma finansowania *ex ante*, czyli opierająca się na wcześniejszym (tzn. przed upadłością) gromadzeniu funduszy.

Stosunkowo mało krajów decydujących się na zróżnicowanie opłat ze względu na ryzyko poszczególnych banków znalazło się w grupie krajów kandydackich. Tendencja do opierania się na systemie składki liniowej może wynikać stąd, że systemy gwarancyjne państw kandydackich są w znacznej mierze systemami młodymi, działającymi w sektorach bankowych będących w trakcie bądź zaraz po transformacji. Czynniki te sprawiają, że bardzo trudno jest wypracować stabilne, obiektywne i powszechnie akceptowalne kryteria różnicowania składek.

Wysokość opłat rocznych w systemach *ex ante* jest zróżnicowana. W obu grupach minimalna stawka opłaty rocznej wynosi zero, a wynika to z faktu, iż większość systemów przyjmuje dopuszczalny przedział zmian opłaty. Zakłada się jednocześnie, że przy wystarczającej wielkości zgromadzonych środków można zrezygnować z pobierania opłat i przyjąć stawkę zerową.

W krajach UE maksymalna stawka opłaty rocznej wynosi 0,30% przyjętej podstawy, a średnia stawka to 0,11%.

Zdecydowanie wyższe opłaty występują w krajach kandydackich. Maksymalna opłata wynosi tu 1,60% przyjętej podstawy (Rumunia), a średnia przewidziana pra-

---

Bezpieczny Bank

---

wem opłata 0,41%. Zdecydowanie wyższe stawki w krajach kandydackich należy tłumaczyć wyższymi kosztami stabilizacji systemów bankowych w tych krajach. W wielu z nich, m.in. w wyniku procesów transformacji, systemy bankowe były narażone na dodatkowe koszty upadłości.

Literatura

Materiały z konferencji na temat gwarantowania depozytów – Bazylea, 22–24 października 2001 r.

T. Obal, *Włoski system gwarantowania depozytów*, Bezpieczny Bank 1998, nr 2–3.
Raporty roczne i strony internetowe zagranicznych instytucji gwarantowania depozytów.

R. Wierzbą, *System gwarantowania depozytów bankowych we Francji*, Bank i Kredyt, marzec 2001.

Przypisy

- ¹⁾ Bank KfW został założony w 1948 r. jako publiczna korporacja. Do jego zadań należy m.in. promocja niemieckiej gospodarki. 80% kapitału posiada Republika Federalna, pozostałe 20% poszczególne landy.
- ²⁾ W tym dwa współczynniki szczegółowe na poziomie zagrożenie, w tym współczynnik B1.
- ³⁾ W obliczeniach nie uwzględniono Niemiec, w których istnieją dwa systemy, a limit gwarantowania jest praktycznie nieograniczony i uzależniony od kapitałów banku.
- ⁴⁾ W przypadku Grecji istnieje co prawda zróżnicowanie stawek, jednak nie ze względu na ryzyko banku, a jego wielkość.
- ⁵⁾
- ⁶⁾ Przyjęto kurs 3,56 LTL = 1 euro.
- ⁷⁾ Według kursu przyjętego w 2000 r. do wypłaty środków gwarantowanych oraz kurs 43,1 SKK = 1 euro.
- ⁸⁾ W obliczeniach nie brano pod uwagę Słowenii, w której istnieje system ex post
- ⁹⁾ Jeżeli system przewiduje przedział zmienności opłaty rocznej, wtedy do wyliczenia średniej brano środek tego przedziału.
- ¹⁰⁾ W niemieckim systemie gwarantowania depozytów dla banków prywatnych limit gwarancji wynosi 1/3 kapitałów własnych banku.
- ¹¹⁾ Trzeba dodać, że poza Europą mechanizm współodpowiedzialności deponenta (coinsurance) spotyka się raczej rzadko.